

SLOVAN.

Štev. 40.

V Ljubljani, dne 25. septembra.

1884.

Vsebina: Naš národní dom. (Pesem.) — Simon Gregorčič. — Aleksander Sergějevič Púškin. — Na razpotji. — Črtice o šolstvu v Istri. — Pogled po slovanskem svetu. — Razne novice. — Politični razgled.

Naš národní dom.

(Združena Slovénija.)

aš sveti dom bil strt je v prah,
Vsi kamni razmetáni,
Oh, raslo trnje, rasel máh
Po groblji je teptani.
Plah lazil preko razvalin
Je — tujcem rob! — domači sin,
In lil solzé je vróče,
Solzé vnebóvpíjóče!

Zdaj sólze strán! Orodje v dlán!
Dom znóva vstati móra,
Oj dom krasán, takó prostrán,
Da bo za vse prostóra:
Za brate od izhoda vse,
Za brate od zahoda vse,
In s sévera in z juga —
To krasna bo zadruga!

Dovolj nam kamnov je pobrál
Sovrág za svoje hrame,
Odsle pa z naših svetih tal
Ne enega ne vzame.
Naš kamen slednji nam je svet
In čuval bo Slovén ga vnét,
Naš dom naj ž njim se víša,
Ne vragov naših hiša!

Pač bo zagnál sovražnik hrum,
A kaj nam srd sovraga!
Razum naš, bratje in pogum
Sovrage vse premaga.
Orodje v desni, v levi meč
Svoj dom gradimo se borèč,
Napadnik mora pasti,
Naš sveti dom pa vzrasti!

Ne bo nas več tujčin teptál
Ne tlačil nas krvavo,
Naš rod bo tú gospodováł,
Naš jezik, naše pravo!
Pod streho našo tuji ród
Naj gost nam bo, a ne gospód;
Mi tu smo gospodarji
In Bog in naši carji!

Dom skupno bo ognjišče nam
In skupno delališče,
On skupen bo nam božji hram
In skupno bo branišče!
Le vkup, le vkup kamnarji zdaj,
Na delo vsi zidarji zdaj,
Imé si proslavíte,
Dom skupni nam zgradíte!

Učakal rad bi srečni dan,
Dan našega združenja,
Bi zrl kakó en krov prostrán
Čez dom se ves razpenja.
Naš prápor bi na krov pripél,
Dom blagoslòvil bi vesél:
„Bog žívi vse Slovene,
Pod streho híše ene!“

Simon Gregorčič.

(Dalje.)

Postal je drugačen pastir, ali mu je s tem — njemu, kateri je premišljal svet in človeške večje nevolje, nego radosti — usahnil izvor veselja, izgubil je življenja srečo. Mladolet je zapustil svet in se zaprl v celico. Umril je zanj ves svet; on pa zanj ni umrl. Ne more ga zabiti. Mnogo, mnogo so mu uzeli, ko so mu uzeli zlato svobodo. Ali jednega mu niso uzeli, niti mu ne bodo nikdar, a to je divna pesem, to je dar nebeških glasov.

Služboval je najprej v Kobaridu, od leta 1868. do 1873., in tukaj sem ga jedinkrat v življenji videl. Dosti je visok. Širokega lica, ali ne debel. Gosti lasje. Miren, postrežljiv, ljubeznjiv. Zamaknen sem ga gledal — na odru. Da, na odru, seveda na kmetih, v čitalnici. Bilo je o binkošti; čitalnica, osnovana s trudom Gregorčiča in prijatelja mu Ignacija Gruntarja, priredila je veselico*). Vse je on videl, vsi so nanj gledali, kakor na svojega očeta, pazeč na vsako besedo njegovo, na vsak njegov migljaj. Videlo se je, da je on duša vse veselice, da jo je on priredil, da je brež njega ne bi niti bilo. A tega ni storil, da bi se zabavljaj. Ni mu niti zabava drugih bil namen. Z ugodnim je dosegal koristno: kakor je bil njemu drag slovenski jezik, tako je želel, da tudi drugim omili. Nadahnen s čistim domoljubjem, prizadeval si je, udahniti ga tudi med tisto prebivalstvo. To je mogel doseči tem lažje, ker je — porojen blizu Kobarida — poznal temperament ljudi, in ker se ni nikdar nikomur zameril. A čitalnične veselice, pri katerih je večkrat sam sodeloval, osobito kot govornik, bile so samo pot, kako je Gregorčič dosegal svoj namen. Priproste kmečke mladeniče je vadil v petji. Med šolskimi otroki je delal kolikor je mogel v šoli. In česar ni mogel v šoli, to je storil doma. Pridnejše in bistrejše učence in učenke je pozival v svoje stanovanje. Dober, prijazen, ljubeznjiv, prepeval je z njimi narodne in umetne pesmi. Dajal jim je brati otroški listič „Vrtec“, a odraslim tudi „Besednik“. Tolmačil jim je neznane izraze, katere so mu prinašali na papirčičih napisane. Učil jih je jezik, učil jih je slovanski čutiti, Slovane ljubiti. Učil jih je ljubiti človeka, govoriti iskreno istino, sovražiti laž, moralno živeti. Sploh, on je odgajal deco v ljubezni do domovine, do človeštva, do Boga; a otroci so ga neizmerno ljubili, niti so mu ljubezni pozabili. Poznajem zdaj že odraslih, njegovih učencev in učenk, kateri ga ljubijo, kateri ga malo da ne obožavajo za tisto ljubezen, s katero jih je on ljubil; za one nauke, katere jim je on ucepljal, za kali vseh najlepših čustev, kar jih v svojih srcih gojé, osobito pa za sveto ljubezen do jezika in domovine. Zahvalno se ga spominajo o vsaki mogoči priliki. Strastno prebirajo njegove pesmi, znajo jih na pamet in tekmujo, kateri jih zna več in bolje. Čitajoč jih ali pa jih na pamet narekujoč, ne samo da se z njimi razveseljuje, nego si kličejo v spomin svojega učitelja Gregorčiča.

*) Na tem mestu pristavlja životopisec, „da je Gregorčič sam dovel dekletce na oder, katero je deklamovalo njegovo pesem „Rabeljsko jezero“. Naj omenimo in popravimo, da ni res, da bi bil Gregorčič sam dovel dekletce na oder. Opomnja uredn.

Tudi ves Kobarid, sloveč med najrodoljubnejšimi trgi goriškimi, ima se mnogo tega zahvaliti Gregorčiču. On ga tudi v svojih pesmih hvali in slavi. Tukaj prebiva narod krepak, narod poštenjak, ki ga ni svet okužil, niti čas razmazal. Tu je njegov rod, tu so njegovi kraji, tu bi živel na veke. Ni mu kraja krasnejšega, ni mu rodú milejšega. On se ima vender od tod posloviti. Kako mu je težko, zna sam Bog. A kako je Kobaridcem težko, posloviti se od svojih gor lista, od ustanovnika in častnega uda čitalnice, od svojega narodnega buditelja, to so pokazale njihove solze, to potrjuje blagi spomin nanj pri vseh njih. Dokler je med njimi živel, sam ni veroval, da so mu tako udani, kakor so res.

Iz Kobarida je bil premeščen v Rihenberg na Branič, pritočiči Vipave, s severnih krajev goriških v južne, s planinskih v dolinske. Tu je živel drugo življenje. V javnosti ni se usiljeval. Bal se je, da bi drugače pokvaril mir in zlogo. Zato je več delal, neumorno za ves slovenski narod. Že prej je pesmi zlagal, še gimnazijec, a zdaj še bolj. Podpisaval je svoje pesmi s R. G., s S. Pomolčev, z Gorski, s X., z Bojan, s Planinec. Priobčeval jih je v „Glasniku“, „Besedniku“, „Zori“, „Soči“, največ pa v „Zvonu“, ki je po dvakrat na mesec, l. 1870., potlej 1876. do 1880., izhajal na Dunaji pod uredništvom profesorja J. Stritarja, znanega pesnika Borisa Mirana.*) Dovršivši po drugikrat izdavanje „Zvona“, zahvalil se je vsem sotrudnikom, posebno pa nepoznanemu gospodu Xu, kateri je od prvega do zadnjega tečaja ostal zvest „Zvonu“ ter z bistrim, neusahljivim virom svoje poezije razveseljeval njegove bralce. Niti danes se osebno ne poznata, ali si dopisujeta.

Kapelanska služba v Rihenbergu je menda najboljša v vsi vladikovini goriški, ali tudi jako težavna. Gregorčiča je utrudila. Bolehajoč prosil je konec leta 1881. vladiko, da mu da kakšno lažjo službico. Zares, dobil je službico, siromašno, ali vsaj lahko, na Gradišči. Spoznavši, predno jo je preuzel, da ne bi mogel niti te opravljati, prosil je pokoja, in dobil ga v početku l. 1882.

O raznih prilikah, posebno pa, ko je začel bolehati, mogel se je preveriti o ljubezni, s katero so ga ljubili Rihenberžani. Prosili so ga, da ne hodi drugam službovat; ponujali so mu zamenika. Preživevši nekoliko mesecev počitka med njimi, imenovali so ga častnega občinarja. Ko je spomladi odhajal v Gorico, spremljali so ga odličnejši možje do Dornberga**). Iz Gorice je šel k svojemu prijatelju in domoljubi Ignaciju Gruntarju v Logatec. Ko je nekoliko ozdravel, potoval je po Kranjskem, Koroškem in Štajarskem. — Ko se je mudil v Gradci, dal se je slikati in je tako zadovoljil davni želji svojih čestiteljev in prijateljev. — Spoznal je dežele, seznanil se je z odličnimi možmi slovenskimi. Povsod so

*) Tukaj je omenil životopisec, „da je Stritar tiskal Gregorčičeve pesmi, niti ne znajoč, od koga so“. Naj tudi to popravimo: Stritar je dobro vedel, od koga je dobival pesmi. Op. uredn.

**) Rihenberg, Dornberg; ali to ne spomina na selišča nesrečnih gospodarjev, kjer se je gulil narod!

ga oberoč srečavali. Sam nedavno umrli vladika Pogačar mu je čestital pismeno za njegovega bivanja v Ljubljani na njegovih prekrasnih pesmih in ga je poklical k sebi. Jeseni je stopil v svojo službico na Gradišči, na hribčku, s katerega je krasen pogled na vso vipavsko dolino in dalje izmed Prvačine in Renč, nekoliko dalje od

Mirna, kjer je njegov največji prijatelj Ivan Stres kratko časa služboval. Živi čisto mirno življenje. Zahaja zdaj pa zdaj v Gorico, kjer se najrajši shaja s profesorjem Franom Erjavcem in svojim bivšim učencem, mladim pesnikom Krilanom — Josipom Pagliaruzzijem.

(Dalje prihodnjič.)

Aleksander Sergêjevič Púškin.

Spisal dr. Fran Celestin.

(Dalje.)

d) Drama: Borís Godunóv in druga povestna dela Púškinova.

Od zdanjosti se je obračal Púškin k preteklosti — ruski in občečloveški ter je povsodi iskal pesniških predmetov in uzorov. Najvažnejše njegovo delo iz ruske preteklosti je drama „Borís Godunóv“, v kateri se ravna Púškin po Karamzinu ter značaj Godunóva ume tako-le:

Ubivši carjeviča doseza namen, prestol, in s tem gazi moralno postavo, četudi postaje car po občnem glasu naroda. Narodni glas in sodbo popravlja — božja sodba: javlja se nasprotnik — „samozvanec“ kot carjevič in uspeva neglede na svojo lahkoumnost in malo število vojske, katero carska vojska lahko premaguje. Godunóv izgublja vso vero vase in umira v nadi, da mu bode vsaj sin srečnejši. Pa tudi njega in mater zadene kazen usode.

Borís Godunóv ni mogel (po Púškinu) ravnati drugače: v svesti si hudodelstva samo pasivno prejemlje udare usode in nemir vesti, kakor veli glavna misel drame:

In sodbi ti ljudi ne boš ubežal,
Ne boš ubežal sodbi ti Bogá.

Gléde umetniške in pesniške vrednosti te drame naj omenimo to: Posamični prizori in značaji, kakor jih riše Púškin, kažejo velik upliv Karamzinove „Ruske zgodovine“ in posnemanje letopisov, rišejo natanko življenje do Petra Velikega. Velika slabost pa je v tem, da ti prizori niso vedno dosti tesno zvezani z glavno idejo in dejanjem: zato pogrešamo one pesniške globokosti, one intuicije, s katero ima dramatik razumevati celo kako zgodovinsko dobo, da ve in jasno pove, kako tako rekoč srce bije ti dobi. V razvitji dejanja v mnogih monologih, v bogati mnogovrstnosti oseb in dogodeb in v tem, da so v isti osebi združene dobre in slabe lastnosti: v vsem tem se pa vidi velik upliv Shakespearea.

Tudi doba Petra Velikega je nauduševala Púškina. Iz nje so uzete pesmi: Poltáva, Mědnyj vsádnik (medni jezdec) in nedokončana povest: Aráp Petrá Velíkago. Iz págovora poeme „Poltáva“ vidimo to glavno pesnikovo misel, da ljudje, ki smejo spojiti osebne koristi in strasti z občnimi, narodnimi koristimi, pridobivajo slavo in velike zasluge ali pa so vsaj vsega tega vredni, vredni spoštovanja potomstva, da pa sebičnega človeka svet skoro pozablja, ko bi tudi v življenji bil

znan. — Pesem se drži z večine zgodovine in prav sočutni so nam značaji glavnih oseb in prav lepih je veliko dramskih mest.

Pesem „Mědnyj vsádnik“ jako živo opisuje, kako je mal uradnik izgubil v povodnji leta 1824. svojo nevesto, zato kolne Petra Velikega, utemeljitelja mesta, znori in potem vedno misli, da ga preganja „medni jezdec“ (kip Petra Velikega).

„Aráp Petrá Velíkago“ je povest, kjer pisatelj lepo opisuje spoštovanje Petra Velikega proti evropski znatnosti in pa njegovo preveliko zavzetost za tuje navade.

Iz dobe Katarine II. je vzeto: 1.) Kapitánskaja dóčka, 2.) Istórija Pugačévskago búnta, 3.) Dubróvskij. Prva povest (v prozi) nam predstavlja dogodke iz ustaje Pugačéva, katero je Púškin na mestu, kjer se je bila unela, izučaval in pa iz mogih izvirnih listin: v notranjost, v vzroke pa se pušča le malo. Značaji — dobri, pošteni ljudje — so lepo risani: Iván Kuzmíč, ki v hišni (ponočni) suknji vadi in uči prestare invalide, njegova žena Vasilisa, dobra gospodarica in žena; Ivan Ignátjevič, star častnik, ki Vasilisi Egórovni drži vitljo, ko ta prejo navija ter prepokorno izpolnjuje vse njene „ukaze“, popis trdnjave, kjer je samo jeden top in sicer med starim potrtem hišnim orodjem in drugo ropotijo, trdnjave, v kateri vlada zapovednik po starem, modrem pravilu: „preišči, kdo je kriv, pa oba kazni!“ Tudi je dobro orisan robski značaj Savéljčica. Ali glavni značaji: Pogačév, Górnev, Švabrín, Márja Ivánovna so opisani ali prepovršno ali pa krivo.

Isto se more reči o „Povesti Pugačévске vstaje“, četudi se odlikuje to zgodovinsko delo s tem, da je napisano v prostem, jedrnatem in vender lahkem zlogu brez dolgih perijod.

V povesti „Dubróvskij“ pa dobro riše staro neumno samovoljnost graščaka, uradnika in nekega kovača, ki mirno gleda, kako gore v hiši ljudje, potem pa beži, da reši mačka na strehi. Glavni junak je razbojnik, pri junakinji pa nista razvita ni čut ni strast, nego samo domišljija, ter je ravno zato pripravljena za vse žrtve onemu, ki ga ljubi, četudi je razbojnik.

Sovremenega društva se tičejo zunaj „Evg. Oněgina“ še „Pikovája dáma“ in „Póvěsti Bělkina. Prva povest zanimivo riše pusto velikosvetsko življenje, pa tudi te dve drugi se bereta ravno zato lahko, četudi sta preveč nenaravni in efektni.

(Konec prihodnjič.)

Na razpotji.*)

Slovenska narodna stranka na Kranjskem postaje čimdalje bolj podobna hrvaški vladni stranki, katera se je tako dolgo pomikala za vladnimi migljaji, da je zdaj že bolj „madžaronski“, nego „narodni“ stranki podobna. Isto tako se vede večina v kranjskem deželni zboru. Brco za brco dobivamo od vlade, vendar naša „narodna“ stranka še vedno hodi za vlado, kakor koza za soljo! Zatiranje Slovencev na Štajarskem, Koroškem in Primorskem teh ljudi čisto nič ne moti; volitev v štajarskem velikem posestvu jih nič ne moti; da jim je vlada poslala Nemca Wagnerja za živinozdravnika, tudi jih nič ne moti! Zdaj je „narodni“ deželni šolski svet celo ukazal, vnovič ponemčiti vse ljubljanske osnovne šole, kjer je nad 1400 slovenskih in samo 80 nemških otrok! Naši poslanci vse to vidijo, in vendar ostajejo — vladni! V svojih listih kažejo še nekaj rodoljubja, v zbornici pa jim kar sape nedostaje! Ali ni to pesek v oči slovenskemu občinstvu, če pišejo „Slov. Narod“, „Slovenec“ in „Novice“ v duhu slovenskega programa, njihovi lastniki dr. Vošnjak,**) Klun in dr. Poklukar bodo v zboru pa glasovali za znanih 600 goldinarjev, potrjevali ponemčevanje ljubljanskih osnovnih šol in tako kar slepo podpirali Slovence stiskajočo vlado? Niti v gospodarskih rečeh nimajo ti ljudje nobene eneržije. Če le vlada pomigne, pa ne bodo naredili postave zoper špirit in žganje-pivstvo; tudi sklep o zboljšani kmečkega stanú bodo zanikali tako, kakor bode vlada želela. Ni poguma, ni inicijative; vse le klečeplastvo pred vlado! V strahu, da bi jim vlada kak sklep izpodbila, ne upajo si nič važnega skleniti. Hodite vendar rakom žvižgat!

Radikalne stranke še nimamo, pa jo moramo ustanoviti.

Proti Slovincem brije zdaj tako ostra sapa z Dunaja, da je res smešno in bedasto, zakaj bi še dalje podpirali vlado, katera nam daje kamenja namesto kruha.

*) Ta članek nam je poslal čislán rodoljub. Mi se sicer ne strinjamo popolnoma z nazeri, ki so v njem izraženi, vendar smo ga natisnili, da slovensko občinstvo razvidi, kako sodijo trezni in uneti rodoljubi o sedanjem našem položaji.

**) O dr. Vošnjaku smo prepričani, da tega ne bode storil. Bog daj tudi ostalim spoznanja! (Opomnja uredništva.)

Gospod predsednik Winkler je sicer dober mož in nam Slovincem morebiti res naklonjen; ali on nam ne more nič pomagati, ker so mu roke vezane. Na Dunaji nas ne marajo in ljubši bi jim bil nemški most do jadranskega morja, nego pa slovensko prebivalstvo ob njegovih bregovih in v njegovem zaledji. Gospod baron Winkler je tedaj morebiti nedolžen pri tem, da se je burja obrnila proti nam. Vender se pa ne smemo preveč bati tiste ure, v kateri bi se vlada odločila, prestaviti ga iz Ljubljane. Gospod baron Winkler ne more za nas nič več storiti in ne sme; njegov položaj je tako težaven, kakor človeka, pri katerem čakajo le še na najmanjši pregrešek, da mu službo odpovejo. Ko bi se g. predsedniku posrečilo priti za c. kr. namestnika v kako drugo doželo, na pr. med srečne in privilegovane Nemce, tam si bode s svojo veliko sposobnostjo pridobil zadosti časti in veljave. Na Kranjskem pa neče vlada dopustiti, da bi bil deželni predsednik Slovincem naklonjen. Mi Slovenci ne moremo svoje narodne politike obračati po željah in na korist jedne same osebe. Mi Slovenci stojimo zdaj na razpotji. V kratkem času bode morda treba stopiti v tabor opozicije. Pustimo torej g. baronu Winklerju prosto pot, ne vlačimo ga k sebi, pa tudi mi se ne dajmo od njega vlačiti za vlado, katera je nam nasprotna. Mi mu ohranimo zahvalen spomin, ako nas zapusti, kajti zanj ne bode več mesta, ako stopimo v opozicijo. Poslali nam bodo spet kakega Auersperga ali Widmanna; — mi Slovenci pa bodedo pretrpeli tudi še to dóbo!***)

***) Po našem mnenji in prepričanju ne bi bil nasledek odločnega postopanja ta, da bi morali stopiti v opozicijo. Tudi novih Widmannov in Auerspergov ne bilo bi se nam treba bati; pač pa bi se vlada morala udati, kajti je znano, da je „pogumnih mož uspeh“. Dokler pa naši državni in deželni poslanci molče in zaradi kakih malostnih, z večine osebnih, koncesij puščajo v nemar vitalne interese našega naroda; dokler so le marionete v rokah ministerstva, tako dolgo moremo tudi biti prepričani, da se bodo od dne do dne množile krivice narodu in jeziku našemu. Dalmatinski državni in deželni poslanci znajo pač bolje svoje dolžnosti; kajti oni se niso udali c. kr. namestniku, pač pa se je moral on udati njim. Seveda niso klečeplazili okolo njega, temveč mu pokazali, da so močje. (Opomnja uredn.)

Črtice o šolstvu v Istri.

Spisal M.

IV. Narodno šolstvo v koprskem političnem okraji.

1.) Koprška občina šteje nad 10.000 ljudi, ponajveč laških meščanov; okoličani so Slovenci in imajo svojo šolo v Lazaretu, seveda s slovenskolaškim jezikom. Koprski zagrizenci bi radi videli, da bi se slovensčina povsema opustila, a ne bode se jim posrečilo. V mestu Kopru, kjer prebiva tudi marsikateri Slovenec, katerih pa se, žal! le malo zaveda svoje narodnosti, je zaradi slovenskih učiteljskih pripravnikov slovenska pripravnica, katero pa obiskuje le majhno število

otrok. Njih število bi se lahko podvojilo, ako bi vsak Slovenec pošiljal svoje otroke v slovensko, namesto v nemško šolo. Vender se, odkar je učiteljišče v Kopru, reši kateri slovenski otrok požrešnega italijanskega žrela!

2.) Dekanska (Pasjevaška) občina ima nad 5500 v novejšem času narodno še precej probujenih Slovencev. S šolami tudi ni toliko na slabem; ima namreč za stalno ustanovljene šole v Dekani (Pasji vasi), Sv. Antonu, Kubedu, Preloki; šolo za silo pa v

Antinjani — vse s slovenskim učnim jezikom. Vse te šole so jednorazredne, a v Dekani je že vse pripravljeno za dvorazrednico; le stanovanja ni do sedaj bilo. Škoda, da mora naša mladina zaradi poslopja izostajati od potrebnega pouka.

3.) Dolinska občina ima 7235 poštenih slovenskih duš in precejšnje število dobrih, povsema narodnih šol. Trirazrednica je v Dolini, jednorazrednice pa v Boljunci, Ospem, Borštu, Ricmanjih in v Klanci; šolo za silo v Dragi je opravljal do zdaj duhovnik kot izpitani učitelj; škoda je, da so ga od tam premestili v kraj, kjer ne bode imel prilike v šoli poučevati. V vseh šolah je učni jezik slovenščina in v nobeni šoli, niti v trirazrednici, ne poučuje se nobeden tujih jezikov. Tako je prav in tako bi moralo biti povsodi; tukaj imajo vzgled kranjski modrijani s svojimi 600 goldinarji. Ako drugi narodi ne mučijo nežne mladine s tujimi jeziki, zakaj naj bi Slovenec in Slovan sploh to delal? Ali niso tudi nam veljavna ista pedagoška pravila, kakor drugim? Mari vender nismo Slovani „minores gentium“, kakor mislijo ošabni praznoglavci laški in nemški!

Dolinska občina je glede narodnega šolstva v vsakem oziru, jedna prvih in najboljših v Istri. Ona je jedina, katera ima trirazrednico ter pet ustanovljenih jednorazrednic in še jedno dobro šolo za silo. V večini šol se skrbi tudi za pouk v ženskih ročnih delih, kar moramo le odobravati, dokler se s tem ne presezajo meje, dokler se kmečke deklice poučujejo v delih, katera se rabijo na

kmetih. Žal, da se mnogokje uči mladina le razsipnosti in ošabnosti, da v obleki ni mogoče več razločevati priprostega kmečkega dekliča od mestnih gospodičin. Pozor na to, šolske oblasti!

Mladina v vsi dolinski občini je s poukom dobro preskrbljena, le še kaka dva kraja sta, kjer bode s časom potrebno omisliti šolo, za kar naj bode skrb vrli občini.

4.) Pomjanska občina je z blizu 6000 slovenskimi prebivalci še jako zaspana; ravna se še vedno po pozabnih nasvetih koprskih lahončičev, ki imajo v osebi občinskega tajnika, slovenskega renegata, svojega dobrega pijonirja. Pomjanski občinarji ne marajo slovenskih šol, ker iste ne dišijo našim sovražnikom, laških pa ne morejo imeti, ker so Slovenci, tedaj je najbolje nič. Naši nasprotniki dobro vedo, da narodne šole bodo izgojile zaveden narod, kateri ne bode hotel nič vedeti za laške domišljave predprave in lahonsko gošpodarstvo.

Pričelo se je sicer daniti, kar smo opazili pri letošnjih dopolnilnih volitvah v deželni zbor; upamo, da bode tudi narodno šolstvo v kratkem času dobilo ono mesto, katero zaslučuje. Občina bi morala imeti kakih šest šol, a ima do sedaj le jedino jednorazrednico v Šmarji, kjer se bode po trdovratnem boji razširila v dvorazrednico. Šole uprav za silo so v Marežji in Koštaboni. Dobro, da je vsaj v teh slovenski jezik na postavnem mestu ter da so se tujščini popolnoma vrata zaprla!

(Konec prihodnjič.)

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

(*Slava prijazni nam vladi!*) C. kr. naučno ministerstvo je ukazalo, da se imajo ljubljanske osnovne šole, v katerih se je vsled sklepa mestnega odbora in dovoljenja c. kr. deželnega šolskega sveta uvelo lanskega leta slovensko poučevanje po vseh razredih, s šolskim letom 1884/85 zopet ponemčiti in da se slovensko poučevanje v njih ne sme pričeti, dokler mestni zastop ne ustanovi dveh nemških osnovnih šol, in sicer jedne za dečke, druge za deklice. — Lanskega leta je obiskovalo mestne osnovne šole 1462 otrok slovenske in le 89 nemške narodnosti. Po postavi se ima ustanoviti posebna šola, ako se za vsak razred oglasi vsaj 40 učencev. Ako 89 učencev nemške narodnosti, ki so obiskovali lani mestne osnovne šole, razdelimo v osem razredov (štiri deške in štiri dekliške), bomo videli, da jih za vsak razred ne bo niti celih deset. O takih okoliščinah pač ni govora, da bi mestni zastop bil dolžan ustanoviti dve nemški šoli; pač pa je zato sam izrekel voljo, da bo ustregel tej želji, ako se potreba njihova postavno dožene in dokaže. Ali „posito sed non concessio“, da bi ta potreba bila že postavno dognana in dokazana, kdo na božjem svetu bode pač mogel priznati logiko, da se ima zaradi 89 nemških učencev odtegniti 1462 slovenskim pouk v njihovem materinem jeziku? Ne vemo, kaj bode v tej zadevi storil mestni zastop, prepričani pa smo, da bode vedel varovati svojo čast in našega naroda pravice. Konečno ne moremo si kaj, da ne bi vskliknili še jedenkrat: „Slava prijazni nam vladi!“

(*Et meminisse iuvat.*) 1429 slovenskih roditeljev v Trstu je prosilo lanskega leta mestni zbor tržaški, naj za njihovo za šolo godno deco ustanovi potrebne slovenske

osnovne šole. Tržaški mestni zbor je o tej prošnji, kakor smo o svojem času poročali, prešel z občudovanja vredno brezozirnostjo na dnevni red, ne brigaje se za dotične, jasno govoreče določbe šolske postave. Naučno ministerstvo, katero v Ljubljani tako strogo pazi, da bi se ne pogubila nobena nemška duša, pa takrat ni hotelo ničesar vedeti o tej prošnji in originalni njeni rešitvi, dasi bi bilo lahko poučilo velikolaški mestni zastop tržaški, da ima zvesto slovensko mestno prebivalstvo v postavi zagotovljene pravice do osnovnih šol, v katerih bi se njegova deca poučevala v materinem jeziku. — Toda kaj hočemo: vsaj vemo, da ima nekdo več veselja o jednom rešenem Kočvarji, nego o 99 Slovencih, katerim rešitve ne privošči.

(*Kranjske hranilnice rezervni zaklad*) je ljubljanskim nemčurjem za to, da ž njim o vsaki mogoči priliki demonstrirajo proti narodu, kateri jim ga je s svojim denarjem ustanovil. Družina Lukmanova ter njeni bližnji in daljnji sorodniki, kateri jedini imajo pravico sedeti v izvoljenem odboru kranjske hranilnice ter odločevati o usodi zaupanega jej denarja slovenskega kmeta in malega obrtnika, dokazala je res še letos, kako veliko je njeno sovražstvo do vsega, kar je slovenskega, in kako se da to uspešno izraziti na tak način, da se podvojeno občuti. Sklenila je, kakor bode našim bralcem še dobro v spominu, ustanoviti z imetkom rezervnega zaklada nemško osnovno šolo v Ljubljani ter je hotela tako s prihranki slovenskega naroda delovati na duševni in narodnostni njegov propad. To je dalo slavnoznanemu prvoboritelju slovenskemu, gospodu Luki Svetcu povod, da je v seji deželnega zbora dne

19. t. m. predlagal načrt zakona, po katerem bi se vsled lastne svoje volitve nastalemu odboru kranjske hranilnice zabranila v bodoče taka zloraba hranilničnega zaklada. Kedar se bode ta predlog natančneje obravnaval, izpregovorili bomo o njem obširnejše; za danes izrekamo le popolno svoje priznanje — katero mu je dolžan tudi ves slovenski narod — da je, neplašeč se političnih bojov, kakor dokazuje prošnja občine šmartinske, ki jo je on predložil, ob enem se lotil tudi praktičnega delovanja.

(*Prometni urad c. kr. državnih železnic v Beljaku*) neče nikakor vedeti, ne za Bog vedi kaj, da predpisuje železnični statut, da morajo vsi uradi cesarskih kralj. državnih železnic v deželah z mešanim prebivalstvom občevati s strankami v materinem njihovem jeziku. Tako se je te dni ljubljanskemu domoljubu, ki jeložil pritožbo v slovenskem jeziku, poslal odlok v nemškem. Ker se ne da nikakor misliti, da bi bil dobil tajen nalog, naj nasproti slovenskemu občinstvu ne izpolnjuje dotičnih jezikovnih predpisov železničnega statuta, in ker se načelno ne sme dopustiti, da bi se k drugim državnim uradom, ki očitno nasprotujejo izvedbi jezikovne ravnopravnosti in tako žalijo pravni čut slovanskih narodov, pridružil še najnovejši ta urad; — pritožil se je omenjeni gospod pri glavnem ravnateljstvu c. kr. državnih železnic na Dunaji zaradi takega neopravičenega in brezozirnega ravnanja. — Slovensko občinstvo pa še jedenkrat prosimo, naj nam vsak slučaj, kedar se kak državnoželezniški urad na slovenski zemlji pregreši proti jezikovni ravnopravnosti, objavi, kajti vsakdanje izkušnje nas uče, da moramo sedaj bolje, nego kedaj čuvati narodnostne naše pravice.

(*Upravna tarif južne železnice*) je že davna želja vseh trgovcev in vsega potujočega občinstva. Posredovala je v tem oziru, posebno zato, ker južna železnica jako zanemarljivo uspešneje uravnava promet slovenskih pokrajin z glavnim avstrijskim morskim pristaniščem Trstom, že trgovinskoobratna zbornica kranjska; posredovale so razne občine in posamični interesi; a vse zastonj. Ravnateljstvo južne železnice, dobro vedoč, da ima vso skozi slovenske pokrajine vodečo trgovino ter ves iz istih tekoči promet s Trstom v svojih rokah in da jej od nikoder ne grozi konkurencija, ostala je vsem pritožbam in prošnjam gluha. — Pravo je tedaj zadela deželni poslanec gospod vitez Schneider, ki je v seji kranjskega deželnega zbora dne 19. t. m. predlagal, naj se vladi pošlje prošnja, da porabi svoj vpliv pri južni železnici, da po premembli svojih sedanjih tarifov dovoli za osebni in tovarni promet tiste olajšave, ki bi mogle zopet izboljšati hudo oškodovane koristi kmetijstva, trgovine in obrta na Kranjskem, zlasti pa v glavnem mestu Ljubljani. — Ker so ta predlog vsi deželni poslanci brez razločka političnega mnenja podpirali, ni dvojbe, da bode sprejet jednoglasno v jedni prihodnjih sej in potem se bode v zmislu družega dela predlagalčevega nasveta napotila na Dunaj deputacija treh udov deželnega zbora, da prošnjo osebno izroči. Dasi ne pričakujemo od tega posredovanja Bog ve česa, dokler se ne prisili južna železnica k ustopkom z dovolitvijo kredita za gradnjo nove železne ceste do Trsta ali pa z resno grožnjo za poddržavljenje, veseli nas vender, da se je tako imenitna stvar sprožila v deželnem zboru.

(*Uničevanje gozdov*) je pri nas na dnevnem redu in ako se temu ne stori skoro konec, ne bode po nekaterih krajih skoro dobiti več stavbenega lesa niti za silo. Srce mora boleti vsacega, komur je kaj do narodovega blagostanja, ako vidi, da se po dolenski cesti dovažajo v Ljubljano dan na dan po več voz krasno zraslih smrečic, katere imajo v premerji komaj po dobrih 6—8 centimetrov. In če se vozi človek proti Novemu Mestu, videl bode od Skofelje do Grasupljega po cele skladovnice takih drevesec, katere so lahkomišelniki posestniki prodali lesnim spekulantom ali „lubadarjem“ za neznaten denar. Tu bi mo-

rala vlada poseči vmes in zabraniti tako nezmislno ravnanje, tako sistematično uničevanje gozdov in upropaščevanje gospodarskega; kajti večina ljudstva je taka, da živi le lahkomišelnost in se ne briga veliko za bodočnost. In tu gre zopet beseda deželnemu zboru, da opozori vlado na to njeno dolžnost.

(*Žganjarstvo*) se širi grozno po naši domovini, posebno pa po Kranjskem. Na Gorenjskem se dobi že le redkokrat kmet, ki bi hotel piti kaj družega, nego žgano pijačo. Ako pojde to tako dalje, imelo bode grozne posledice; zato je sveta dolžnost ravnokar zborujočemu deželnemu zboru, da v tej zadevi kaj resnobnega stori. Ne bomo gg. deželnim poslancem dajali nasvetov, kako bi se dalo temu pomagati, saj imajo med seboj moč, ki se že več časa pečajo s perečim tem vprašanjem in gosp. dr. M. Samec je na primer zadostno dokazal, da si je v svesti velike nevarnosti in groznih nesreč, katere preté našemu narodu od vedno širčnega se žganjarstva. Ne moremo si pa kaj, da ne bi opozorili na potovalne agente, kateri po vaseh ponujajo špirit. Pošiljajo jih okoli posebno uhrfahrske tovarne in pa madžarski Židje. Kako uspešno prodajajo ti gostilničarjem na kmetih strup in smrt, razvidno je iz tega, ker se več teh ljudi navadno ob enem in po več dni klati po istem okraji in še celo po isti občini. Pisatelj teh vrstic je govoril z jednim takim agentom in ta ga je zagotavljal, da se v razmeri k prebivalstvu največ špirta prodaje na Kranjskem in da se nikjer v Avstriji ne pije toliko najslabše in najškodljivejše žgane pijače, nego pri nas. — Torej, gospodje zastopniki ljudstva, storite, da se temu početju stori konec; posebno pa vi, „vitezi praktičnega delovanja“, dokažite, da niste le „puhli frazeurji“! — (S to besedo je obogatil naš jezik „Ljubljanski List“. Čast mojstru! Op. uredn.)

(*Šolskega nadzornika Pirkerja*) so v torek pokopali. Tako je uzel za zmerom slovo od nas velik sovražnik našega naroda, sovražnik, kateremu so bile več nego deset let najnežnejše cvetice slovenske — slovenski otroci — izročene v nadzorstvo.

Z goriških gôr, dne 22. septembra [Izv. dop.] (Blagoslavljanje zastave „Slov. bralnega in podpornega društva“ prepovedano.) Vsled raznih dogodkov smo se navadili misliti, da nižje stoječi kali vodo onemu, ki je višje pri izviru. — Nekatera mati razmazuje svojega otroka in mu daje podščuho. Jednega izmed svojih otrok bolj ljubi, kakor drugega; za to ne more trpeti, da bi se njenemu ljubčku kaj prizadejalo. In če vidi, da se njen ljubček kaj kremži in kisa, hitro začne oštevati ali celo pretepati drugega otroka, Ivana, češ: Kaj mu češ, mojemu Franceljnu? ali ga pustiš pri miru! Ivan pa se čudi, čudom čudi: Kaj je neki materi; Francelj je kriv, on mene zmerom lasa, mati ima pa le za me šibo. Čudno! Otročji um ne more doumeti, za kaj se mati tako vede: da varuje Franceljna vsake sapice, a njemu samemu pa pokazuje svojo ljubeznjivost z — bunkami, „lop, kamer prileti!“

Tudi nam se godi tako glede poslednje prepovedi. Ne umemo, pa je konec!

Pa, bo že res, kakor pravijo: Mi kalimo vodo Vlahom (čudno, da ne tudi Germanom in Turkom ali Judom!) in mi smo krivi vselej, kedar se Franceljnu poljubi, kremžiti se in napenjati šobo. Zato je pač tudi pametno in dosledno, da mi dobimo bunke po hrbtu in poče po roki. — Saj tudi gospodar, kateremu se goveda kaj malega bi-jejo, hitro gre in pripne (?) Lisko, Balho pa pusti prosto. — Kaj to: če potlej Balha toliko lažje bode Lisko; samo da Balha ne trpi. Kaj to, če Liska pogine: saj ona nič ne plača!

Pa govorimo rajši o čem drugem; kedo bo govoril le o pastirjih in govedih.

„Omenjeno slavnost so prepovedali iz zdravstvenih ozirov“. Dobro, to je pa prav, da se bolezen predupredi, da ne zaleze v ograjo tako, da potlej ne bode mogla več najti pota iz nje. Samo to se mi zdi čudno: zakaj pa naši Korošci še nimajo svojega zdravstvenega sveta. In oni so še 21. t. m. imeli blizo vlaške meje velik shod. Mej drugim je bilo tudi na vrsti: blagoslavljanje zastave strelcev. O ti strelci! nemara je pa to ves drugačen blagoslov, da se tu niso bali kolere. Saj zadržka ni bilo niti od svetne niti od duhovske gosposke. In mej množico si videl mirno pohajati (ali sedeti) sodnike in glavarje, orožnike in redarje. Kedo vé, kako je to: more da še ni povsod v veljavi metrična mera!

Nu, pa bo že dobro, kar so sklenili. Varovati se imamo kolere, pa tudi moliti, da nam ta šiba prizanese. Saj v Vlahih molijo zdaj celo očitno po ulicah; in morda še taki, ki prej niso bili prijatelji molitvi. Tedaj tudi moliti je treba. Meni je še posebno po godu molitev

psalmov; in mej temi posebno 81. in 82. — (Doklej bode krivično sodili in se potegovali za zlobnike? Ubogemu prisodite pravo in siroti: pomagajte do pravice nižjemu in siromaku! Rešite ubogega in potrebnega iztrgajte iz rok krivičnikov. — Pa ne spoznajo tega in ne sprevidijo — v temi tavajo! . . . Zoper Tvoje ljudstvo delajo prekanjeno naklep, in posvetujejo se zoper svete Tvoje. Oni pravijo: Dajmo, potrebimo jih, da ne bodejo narod, da se ne bode več imenovalo ime Izrajelevo. — Bog moj, naredi jih kakor kolo, kakor pleve pred vetrom. Kakor ogenj požiga gozd, in kakor plamen unema gore: Tako jih pōdi z viharjem svojim in z vrtincem svojim jih preplaši. S sramoto napolni njih obličje, da bodo iskali ime Tvoje, o Gospod. Rdečica naj jih oblije in zbegajo naj se večno; sramujo naj se. — Ustani, o Bog, sodi zemljo; ti namreč imaš posest med vsemi narodi. — O Bog, ne molči, ne delaj se gluhega, in ne miruj, o Bog mogočni.“)

P.

Ostali slovanski svet.

Iz Zagreba, dne 22. septembra. [Izvirni dopis.] (Volitve na Hrvaškem) za novo triletno saborsko perijodo so končane. Od 110 narodnih zastopnikov, katere šteje hrvaški sabor brez virilcev, pripada narodni ali vladni stranki 69, neodvisni 13, stranki prava (Starčevići) 24 in neutralni stranki ali divjakom samo 3. Kakor se vidi, bode tudi v prihodnjem zboru vladna stranka v večini in sicer v večini od dveh tretjin vseh glasov brez virilcev, na katere sme tudi vedno že od nekdaj računati. Ko bi se namreč vsi virilci brigali za to svoje pravo in prihajali v hrvaški sabor, ojačila bi se narodna ali vladna stranka za kakih 30 mož, ali ti naši grofi, baroni, velikaši in biskupi malo se brigajo za to svojo politiško pravico (celo biskupa Strossmayerja ni bilo že čez 10 let v saboru; znani baron Levin Rauch, bivši ban, je tudi rajši na svojem imenju v Lužnici, kakor da bi se v saboru kod neke danji velikaš pokazoval). Sicer je pa še vedno dober šopek takih virilnih rastlin, ki se rade posebno v odločilnih momentih, kadar treba o kakem važnem vprašanju glasovati — v saborski dvorani pokažejo. Govornik izmed njih ni nobeden; nekateri celo tisti „da“ ali „ne“, kadar glasuje, tako nerodno izgovori, da mu se galerija smeje. Jediní grof Sermage je bil nekolikokrat vstal in skušal govoriti; kaj je govoril, in kaj je hotel, zvedeli so poslušalci še le drugi dan iz časopisov, katerim taki govorniki navadno svoje govore sami pošiljajo.

V prošli saborski zborbi je imela narodna (vladna) stranka 63 glasov, neodvisna 16, Starčevićeva 16 in divjaška tudi 16. Najboljše govornike sta imeli neodvisna in Starčevićeva stranka; neodvisna stranka je izgubila za prihodnje zborovanje tako rekoč svoje kolovoje Mrazovića, dr. Vojnovića, Ivića in Crnadka; namesto teh je pa dobila znane mlajše rodoljube, kakor dr. Mazuro, prof. Smičiklasi, župnika Beruto itd. Starčevićeva stranka je izgubila Krajača, Beruto, Tkalčiča in Kutuzovića, ki se

niso preveč iztikali, dobila je pa namesto teh 9 prav izvrstnih govornikov. Vladna stranka je sicer tudi izgubila nekoliko molčečih stopov, kakor Imbrico Josipovića (znanege duelanta), kanonika Vuchetića, Mraovića (znanega sekundanta pri umišljenih dvobojih) in še nekatere, ali si je znala to zgubo dobro nadomestiti. Znani dr. David Starčević je izvoljen v 3 okrajih (v Koprivnici, Križi in Čabru), tudi nekateri vladni možje so voljeni na več krajih. V osmih volilnih okrajih bodo tedaj nove volitve razpisane. Kakor se torej vidi, največ je dobila Starčevićeva, a največ je izgubila neodvisna stranka. Uzrok temu je ta: Starčevićeva stranka noče za Madžarje prav nič vedeti, ona želi le personalno unijo, zajedniškega vladanja in ta ideja, kakor je videti, vse bolj prodira v narod in bolj ko bode Madžar Hrvate tlačil, več bode ta ideja pristašev imela — to je povsena naravna in logična stvar. Propast neodvisne stranke tiči pa zgolj v nezaupanju naroda nasproti tej stranki. Neodvisna stranka je bila namreč že na vladnem krmilu; imela je svojega bana Ivana Mažuranića, storiti pa ni mogla za Hrvaško v narodnem oziru prav nič. Pristaši te stranke so popuščali Madžarjem v vsem, samo da Mažuranića na banskem sedeži zadržali. Mažuranićev sabor je bil krotek kot ovčica in še le po Mažuranićevem padu je začela ta stranka odločno delovati, ali kakor vidimo, brez zdatnega rezultata. Zdaj bi seveda jedino neodvisna stranka bila še mogoča in zmožna, da politično situvacijo hrvaške kraljevine na bolje obrne in ako hrvaški narod to stranko uniči, skočila bode na površje Starčevićeva, a nameni te stranke se brez unanjih uplivov ne dadó izvesti. Nastal bi torej v tem slučaju absolutizem, kateri bi ne bil tako poguben, kakor je pogubno, ako vladna stranka tudi zanaprej ostane slepo orodje Madžarjev, teh zakletih sovražnikov vsega Slovanstva.

Na dan 30. t. m. je sklican naš deželni zbor, kateri bode našo situvacijo še bolje razjasnil. —ć.

Razne novice.

(Kateri jeziki imajo največjo bodočnost?) V Londonu je prišlo na svetlo mnogo knjižic, ki se pečajo s tem vprašanjem. In vse se strinjajo v tem, da se bodo najbolj razširili jeziki: angleški, španski in ruski. Angleški jezik govori do zdaj kakih 100.000.000 ljudi. Razširjanje angleškega jezika nam dokazuje tudi razprodajanje knjig. Leta 1883. se je razprodalo iz Angleške knjig v vrednosti od 1.175.640 funtov šterl. Angleški se

najuspešnejše širi v severoameričanskih združenih državah. — Za angleškim jezikom ima španski najlepšo bodočnost. V Ameriki govori španski že 30.000.000 ljudi, ako še k tem prištejemo prebivalce Španije, imamo 55.000.000 prebivalcev, ki govorijo španski jezik. — Ruskemu jeziku prorokuje Angleži veliko bodočnost. Rusija ima velik upliv na iztok. Rusija ima že zdaj do 100.000.000 podložnikov, od katerih jih čez 85% govori ruski jezik.

Politični razgled.

Deželni zbor kranjski je imel pritekli petek (19. sept.) svojo tretjo sejo.

Gosp. deželni predsednik je odgovoril na interpelacijo, ki jo je še lani izročil g. L. Svetec zaradi iztirjevanja zemljiškega in hišnega davka.

Gosp. Luka Svetec je predložil samostalen predlog, da bi bil v prihodnje rezervni zaklad kranjske hranilnice pod nadzorstvom deželnega zbora, oziroma odbora, ki bi tudi imel pravico, pošiljati k občnim zborom jednega poverjenika, kateri naj bi proti tistim sklepom protestoval, ki so v kvar deželnim interesom.

Predlog slove:

Zakon od dne . . . veljaven za vojvodino Kranjsko zastran rezervnega zaklada kranjske hranilnice v Ljubljani.

Po nasvetu deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

§ 1. Rezervni zaklad kranjske hranilnice v Ljubljani, kolikor ni potreben za upravne ali pokojninske stroške in hranilničnim ulogam za varnost, spada po svojem, v hranilničnem pravilniku od 26. septembra 1844 (§ 12.) in oziroma v hranilničnega društva pravilih (§§ 20. črka d in 25.) izrečenem, namenu nadzorstva deželnega zbora.

§ 2. Za deželni zbor oskrbljuje to nadzorstvo deželni odbor, ki ima pravico, pošiljati svojega poverjenika na seje občnega zbora ljubljanske hranilnice in paziti, da se gospodari z rezervnim zakladom pravilno in brez škode za deželne koristi. Deželni odbor sme ustaviti sklepe, deželnim koristim protivne.

§ 3. Izdatkom iz rezervnega zaklada, ki niso upravni ali pokojninski, treba je do 20.000 gld. zneska pritrditve deželnega odbora; za večje zneske ali ako bi nehala hranilnica, za končno porabo tega zaklada, treba je pritrditve deželnega zbora.

§ 4. Nadzorstvo, ki ga ima po hranilničnem pravilniku državna vlada, ne premeni se odsle.

§ 5. Mojemu ministru notranjih reči naročam, da ta zakon izvrši.

Takisto je važen za kranjsko deželo predlog gosp. viteza Schneida in sicer:

1.) Vladi naj se pošlje prošnja, naj upliva na c. kr. priv. južne železnice družbo in da napotek glavnemu ravnateljstvu c. kr. državnih železnic, da c. kr. priv. južna železnica premeni svoje prevelike tarife za osebe in blago, kakor tudi da vzame Ljubljano in eventualno tudi druge kraje na Kranjskem med avstroogrsko tarifno zvezo in tako zniža cene, da bi se mogli zopet zboljšati močno oškodovani interesi poljedelstva, trgovine in obrtnosti v kronovini kranjski, zlasti pa v glavnem mestu Ljubljani.

2.) Naj se izvoli deputacija iz treh udov deželnega zbora in odpošlje na Dunaj, da izroči to peticijo in ukrene, kar je potreba.

Predlog viteza Schneida podpirajo vsi deželni poslanci.

Oba predlagatelja bodeta utemeljevala svoja predloga v prihodnji seji.

Nato je utemeljeval g. dr. Bleiweis vitez Trsteniški svoj predlog o slovenskem uradovanju v deželnem odboru, omenivši: da je bila uvedba slovenskega jezika v šole in urade že od nekdanj načelno vprašanje, za katero so se borili najboljši možje našega naroda. Že leta 1869. je sklenil deželni zbor, uradovati slovenski. Ali leta 1878. je ukrenil deželni zbor drugače; zaukazal je namreč, odpisavati v slovenskem jeziku samo tistim strankam, ki

so mu slovenski dopisavale. Tako je bila slovenski jezik potisnila nasprotna stranka v kot in notranje uradovanje deželnega odbora je bilo nemško. Tako ne sme ostati na dalje; slovenščina si mora zopet pridobiti častno mesto, kar bode tem lažje, ker imamo uradnikov, zmožnih našega jezika.

Predlog se je izročil upravnemu odseku. Zoper predlog so glasovali nemški poslanci.

Izmed poročevalcev naj omenimo vsaj najvažnejše poročilo g. poslanca Kluna o šolstvu. G. Klun je predlagal, naj deželni odbor skrbi za uvedbo grškega jezika s slovenskim učnim jezikom na slovenskih paralelkah ljubljanskega gimnazija in naj se mu v ta namen dovoli 1000 goldinarjev kredita za izdavanje slovenskih učnih knjig. G. poslanec je dejal, da ima ljubljanski gimnazij letos čez 800 dijakov in da bode vsled tega ustanovitev družega slovenskega gimnazija neizogibna potreba. Gosp. Klun je omenil, da je grško slovnico spisal gosp. profesor Šuman; torej naj odbor skrbi, da se ta slovnica uvede. Žepičeve latinskoslovenske vaje so že tudi pošle; odbor naj tedaj skrbi tudi za drugi natis Žepičevih vaj.

Zoper ta predlog je seveda govoril g. Dežman rekši, da ima država, a ne dežela, skrbeti za srednje šole, ter je nasvetoval, naj se ta predlog izroči finančnemu odseku v pretres. Ko se je na to izrekel g. Klun, da on za se nima nič zoper ta nasvet in ko je mislil tudi deželni glavar, da bi dobro bilo, če bi se ta predlog izročil finančnemu odseku, vendar je pri glasovanju obveljal Klunov predlog: 1.) da se ima na slovenskih paralelkah poučevati grški jezik v slovenskem jeziku in 2.) za izdavanje grške slovnice in Žepičevih vaj se dovoli 1000 goldinarjev kredita. Za Dežmanov predlog so glasovali vsi nemški poslanci.

Podpornemu društvu novomeških dijakov se je dovolilo 50 gld. podpore, in ravno toliko društvu za negovanje bolnih dijakov na dunajskem vseučilišču.

V šolski odbor so bili voljeni gospodje: dr. Vošnjak, Klun, Svetec (načelnik), vitez Schneid, Šuklje, Dežman, baron Taufferer.

Četrta seja deželnega zbora kranjskega je bila dne 23. septembra.

Ljubljanski župan je predložil zboru načrt o premembi mestnega statuta. Na konci seje se je volil odbor sedmerice iz zbora in temu odboru se je izročil statut v pretres in poročilo. Dežman je sicer predlagal, naj se ta statut izroči deželnemu odboru v poročilo, vendar je njegov predlog ostal v veliki manjšini.

G. deželni predsednik je na to poročal, da mu je ministerstvo poljedelstva poslalo načrt zakona o pogozdovanju Krasa na Kranjskem in da ga on izroči zboru.

G. Lukman je interpeloval vlado, zakaj odlaga potrditi sklep ljubljanske hranilnice o ustanovitvi nemške osnovne šole v Ljubljani in o zidanji delavskih hiš. G. deželni predsednik je izjavil, da bode na to interpelacijo odgovoril v jedni prihodnjih sej.

G. Svetec je potem utemeljeval svoj predlog razloživši, da vsi javni občekoristni zakladi spadajo v področje uprave deželnega zbora, in da je rezervni zaklad ljubljanske hranilnice, kateri je namenjen dobrodejnim namenom, tudi tak zaklad, ki ga ima čuvati deželni zbor. — Za danes opuščamo obširnejše poročilo, katero bomo priobčili prihodnjič. Na predlog Lukmanna se je glasovalo po imenih. Velika večina je bila za predlog. (Dalje prih.)

„Slovan“ izhaja vsak četrtek popoldne. Cena mu je za celo leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se prodajajo po 10 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravnistvu, dopisi pa urednistvu na Kongresnem trgu št. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvostopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.